

6. Лісневська А. Проблеми особистісної спрямованості старших підлітків / А. Лісневська // Вісн. Черніг. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 2002. – Вип. 11. – С. 79–89.
7. Лучка В. Вивчення особливостей професійної орієнтації особистості / В. Лучка // Зб. наук. пр.: філософія, соціологія, психологія / Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ, 2002. – Вип. 7, Ч. 2. – С. 39–50.
8. Ников Г. Жизненносамоопределение как педагогическая проблема / Г. Ников // Вопросы самоопределения личности и ее активности: сб. ст. – Уфа, 1985. – С. 50–58.
9. Пасічняк Р. Особливості професійного самовизначення в юнацькому віці / Р. Пасічняк // Вісн. Прикарпат. ун-ту. Сер. Філософ. і психол. науки. – Івано-Франківськ, 2001. – Вип. 11. – С. 136–142.
10. Педагогічне управління професійним самовизначенням учнівської молоді: Метод. посіб. / В. Мадзігон, І. Бех, М. Тименко та ін. – К., 2001. – 152 с.
11. Погрібна В. Соціологія професіоналізму: монографія / В. Погрібна. – К.: Алеута: КНТ: ЦУЛ, 2008. – 336 с.
12. Професійна орієнтація старшокласників: теорія і практика: науково-методичний посібник [для вчителів] / За ред. О. Мельника. – К., 2009. – 260 с.
13. Профконсультационная работа с старшеклассниками / под ред. Б. Федоришина. – К.: Радянська школа, 1980. – 160 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Харламенко Валентина Борисівна – канд. пед. наук, доцент, докторант Інституту вищої освіти НАПН України.

Марина ЯКОВЛЕВА (Одеса, Україна)

УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНО МОВИ У ВИЩОМУ ЮРИДИЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Навчання студентів вищих юридичних навчальних закладів професійної іноземної мови є важливим аспектом формування кваліфікованого юриста. В зв'язку з цим порушується питання використання інтерактивних методів навчання як основного фактору оптимізації процесу опанування студентами професійної іноземної мови.

Ключові слова: інтерактивні методи навчання, іноземна мова, вища юридична освіта.

Teaching students in higher law institutions a professional foreign language is an important aspect of the formation of a qualified lawyer. In this regard, the question of using interactive teaching methods as the main factor of optimization process in mastering of the professional foreign language is raised.

Keywords: interactive teaching methods, foreign language, higher law education (law degree).

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку людства, глобалізація стає домінуючим фактором та актуальною проблемою розвитку людства. Глобалізаційні процеси характеризуються інтеграцією та істотними змінами в усіх сферах суспільного життя, до яких можна віднести економіку, політику, культуру, право, освіту. Процес інтеграції України у світову спільноту вимагає перегляду традиційних поглядів, зумовлює необхідність конкурентоспроможних фахівців. З кожним роком підвищуються вимоги не тільки до професійних знань та вмінь, але й до володіння іноземною мовою. Визначна роль у формуванні й становленні особи, яка б змогла досягти успіху в умовах високої конкуренції належить освіті.

Сучасний освітній простір України відзначається активним пошуком шляхів модернізації процесу викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах. Це має створити умови для розвитку індивідуальних здібностей студентів. Звідси і основне завдання вищих навчальних закладів – посилити увагу до використання інтерактивних методів і технологій у навчальному процесі.

Аналіз останніх досліджень. Впровадження у навчальний процес інноваційних технологій, важливе місце серед яких належить інтерактивним, є основним напрямом удосконалення у вивченні іноземної мови. Сутність інтерактивного навчання висвітлено у працях Н. Балицької, Г. Волошиної, О. Глотова, Н. Побірченко, О. Пометун, Л. Піроженко та ін. Проблема використання інтерактивних методів навчання знайшла своє відображення у наукових роботах таких учених, як Н. Азарова, І. Бех, Н. Матвеева, Л. Николаєва, О. Панченко, Н. Стецюра та інших.

Виклад основного матеріалу. У сучасній педагогіці розрізняють інтерактивні методи навчання як складову частину інноваційної педагогічної технології, яка має на меті заохочування тих, хто навчається, до пізнавальної самостійності, створення умов для їхньої творчості та педагогіки співпраці. Саме інтерактивні методи навчання допомагають студентам розкриватися в особистісному аспекті, є необхідною умовою підготовки конкурентоспроможного спеціаліста, дозволяють їм здобувати професійні навички в навчальних аудиторіях, передбачають залучення слухачів до вирішення проблемних завдань, що максимально наближені до їхньої майбутньої професійної

діяльності. При цьому важливо звертати увагу не тільки на виявлені знання та вміння, але й на творчу самостійність учасників навчального процесу.

Суть інтерактивного навчання у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх студентів. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії [5].

В інтерактивних технологіях змінюється схема комунікації в навчальному процесі: важливим стає міжособистісний взаємний мовленнєвий контакт між мовцями. Студент відчуває свою рівнозначність з викладачем як суб'єкт навчально-виховного процесу. Роль викладача розширюється: він не просто здійснює контроль, а перш за все виступає координатором і консультантом, виявляє труднощі, які виникають у студентів, прогалини у їх знаннях, реалізуючи індивідуальний та диференційований підходи до їх навчання.

Особливого значення для становлення особистості майбутнього правника набуває застосування імітаційно-ігрового підходу до організації навчальної діяльності. Рольова гра на заняттях з іноземної мови, що імітує майбутню професійну діяльність, сприяє виробленню у студентів професійних умінь і навичок, передбачених кваліфікаційною характеристикою. Ігрова модель навчання дозволяє тим, хто навчається, не тільки відчувати себе у певній комунікативній ролі, а й виявити свої емоції, інтелектуальні здібності, творчу увагу [1].

Розрізняють рольову гру як таку (role play), симуляцію або імітацію (simulation), виставу (drama) та гру-змагання (game). Часто їх ототожнюють, але загалом вони означають різні поняття. Різниця між рольовою грою та симуляцією полягає у вірогідності ролей, які виконують слухачі. Так, симуляція – це ситуація, в якій ті, хто навчаються, виконують ролі, що є для них природними в їхньому реальному житті (наприклад, бронювання номеру в готелі або участь у науково-практичній конференції). У рольовій грі, натомість, вони можуть «приміряти на себе» ролі, яких вони не втілюють у своєму житті (наприклад, прем'єр-міністра або керівника міжнародної юридичної фірми) [8].

Особливо корисними для майбутньої професійної діяльності юристів є рольові, імітаційні ігри та симуляції або ситуаційні моделювання. Використання імітацій та симуляцій дозволяє не тільки виконати дії, що повторюють явища навколишньої дійсності, а й відтворити у спеціально створених для цього умовах реальні ситуації професійного життя. Темати для рольових ігор, імітацій у навчанні студентів іноземної мови можуть бути такі, що пов'язані з їхньою майбутньою професійною та науковою діяльністю: «Влаштування на роботу: співбесіда з працедавцем», «Наукова конференція, симпозіум», «Судовий розгляд». Рольова гра, що імітує судовий розгляд, є особливо важливою в навчанні професійної іноземної мови студентів юридичного профілю, адже виступає ефективним засобом в ознайомленні тих, хто навчається, зі специфікою проведення судових розглядів у країнах, мова яких вивчається, та є значним інтенсифікатором засвоєння термінологічної лексики [2].

Застосування комплексу ігротехнічних методів спрямовано на формування у студентів професійної мовної компетенції, що сприятиме їх ефективному функціонуванню в культурному розмаїтті навчального та професійного середовища. Це інсценовані судові розгляди (mock trials). Інсценовані судові розгляди є ефективним навчальним інструментом, за допомогою якого студенти можуть отримати корисні знання про закон та різні види права, засвоїти техніку опитування учасників судового процесу, розвинути критичне мислення та навички юридичного красномовства [7].

Технологія навчання в рольовій грі – інсценованому судовому процесі – як і в будь-якій іншій, передбачає чіткі етапи: підготовка до гри (визначення фабули, розподіл ролей, інструктаж учасників гри, підготовка ролей); проведення гри, що включає програвання ситуацій і ролей кожним учасником; рефлексія, аналіз учасниками проведеної гри.

Юристу за родом своєї діяльності доводиться здійснювати постійні міжособистісні мовленнєві контакти з різними людьми. Від того, наскільки точно, доречно й об'єктивно подасть фахівець інформацію, залежатиме результат справи, а іноді й доля людини. Тому бездоганне володіння мовою стає запорукою успіху професійної діяльності правника. З метою активізації мисленнєво-мовленнєвої діяльності курсантів та студентів застосовуємо технологію «Навчаючи – учись». Студентам пропонується по черзі ознайомитися з певною інформацією, а потім якомога точніше передати її своєму товаришеві. Наприклад, для цього можна використовувати реальні звіти про скоєння дорожньо-транспортних пригод, вчинення злочинів тощо. Як показує практика, не всі студенти здатні точно й швидко передати інформацію, пропускають деталі, а іноді взагалі не надають їм особливого значення. Застосування саме цієї технології розвиває у студентів ерудицію, пам'ять, виховує сумлінне ставлення до роботи, прищеплює почуття високої відповідальності за сказане слово [1].

Останнім часом проектна методика як технологія інтерактивного навчання набуває все ширшого застосування у навчанні іноземних мов. Проект у навчанні іноземної мови можна визначити як комплекс завдань, які передбачають організовану, тривалу, значущу для студентів самостійну дослідницьку діяльність іноземною мовою, яка виконується на занятті та у позаурочний час, метою

якої є створення певного кінцевого продукту у вигляді оформлення буклета, газети, відеофільму тощо та усної презентації за обраною проблемою з використанням різноманітної наочності.

Проектна методика є ефективною для опанування однієї із складових комунікативної компетенції-соціокультурного компонента, коли навчання іноземної мови відбувається на основі залучення матеріалу країнознавчого характеру. Проектна методика дає можливість оволодіти культурологічною інформацією, проводити паралелі між культурами різних народів, їх правовими системами, знаходити спільні риси і розбіжності, формувати поважне і толерантне ставлення до соціокультурних відмінностей.

Необхідно організувати роботу в такий спосіб, який дав би можливість студентам виявляти творчі здібності, успішність, інтелектуальну спроможність, розвивати креативне мислення та вчитися спілкуватися з іншими людьми [4].

Неможливо не відмітити, що популярності набуває інтерактивне онлайн-навчання. Перевагами використання інтерактивних систем онлайн-навчання є доступність, гнучкість, відсутність стресу, якість навчання, проведення персональної консультації, вибір часу та місця для навчання, заощадження вільного часу, вдосконалення навичок роботи з комп'ютером [6].

Серед методів інтерактивного онлайн-навчання виділяють наступні: Подкастинг – спосіб публікації медіа-потоків (як правило, звукових або відео-передач) у всесвітній мережі (зазвичай, у форматі MP3), які анонсуються особливим чином, що дозволяє автоматизувати завантаження нових випусків на пристрій завантаження. Для зручного відтворення подкастів створене програмне забезпечення, що регулярно запитує веб-сайт на предмет появи нових записів, які потім завантажуються на комп'ютер користувача. Відеофайли. За допомогою відеофайлів студенти краще опановують навчальний матеріал, аніж вони його просто прочитають або почують. Ведення блогів. Блогом вважається різновид сайту, що час від часу наповнюється текстом і мультимедійною інформацією, а останні записи блогу відображаються в зворотному хронологічному порядку. Студенти мають можливість висловлювати свої думки про статті, що розміщені, а викладач – внести деякі зміни в контенті, якщо в цьому є необхідність, завдяки швидкому зворотному зв'язку. Система управління навчанням спеціально розроблена для онлайн навчання. Дана система дозволяє викладачеві створювати, розміщувати та контролювати виконання завдання курсу, відправляти домашнє завдання та записувати студентів до курсу. Студенти можуть виконувати завдання в режимі онлайн або, завантаживши, зробити і відіслати його на електронну пошту викладача для перевірки. Одними з найпоширеніших систем управління навчанням є Moodle і eFront [9].

Висновки. Отже, проаналізувавши дану проблему, можна зробити висновок, що інтерактивні методи навчання сприяють оптимізації навчального процесу з вивчення професійної іноземної мови. Вони покликані привести в дію механізми мотивації та підвищити ефективність навчання іншомовного спілкування. До переваг використання інтерактивних методів у процесі навчання студентів юридичного профілю можна віднести максимальне наближення до реальних умов професійної діяльності, широку самостійність студентів, прийняття рішень в умовах творчого змагання та розвиток навичок спонтанного мовлення, сприяння розвитку організаційних навичок студентів, подолання бар'єру між вивченням мови та її практичним застосуванням.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Азарова Н. В. Інтерактивні технології навчання майбутніх правників / Н. В. Азарова // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2011. – Випуск 39. – Частина 2. – С. 7–13.
2. Вертегел В. Рольова гра у навчанні магістрантів вищих навчальних закладів юридичного профілю "професійної іноземної мови" // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань: [б. в.], 2000. - С. 29-34
3. Кобзар О. І. Рольова гра як засіб підвищення мотивації навчання іноземної мови [Електронний ресурс] / О. І. Кобзар, Н. О. Лешньова. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vmuvnz/2008_12/st12/08kobrol.pdf
4. Козка І.К. Упровадження методу проектів як технології інтерактивного навчання у зміст підручника з англійської мови // Сучасні засоби навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах/ Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»/ Упорядник – доц. Нестеренко К.В. – Харків: НУ «ЮАУ ім. Ярослава Мудрого», 2013. – С. 44
5. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібн. / О.І.Пометун, Л.В.Пироженко; за ред. О.І.Пометун. – К. : Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.)
6. Просяник О.П. Інтерактивне онлайн-навчання іноземній мові // Сучасні засоби навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах/ Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»/ Упорядник – доц. Нестеренко К.В. – Харків: НУ «ЮАУ ім. Ярослава Мудрого», 2013. – С. 88
7. Arbetman L. From Classroom to Courtroom: The Mock Trial [Електронний ресурс] / L. Arbetman, E. O'Brien. – Режим доступу : <http://www.19thcircuitcourt.state.il.us/bkshelf/resource/mt.htm>

8. Kodotchigova M. Role Play in Teaching Culture: Six Quick Steps for Classroom Implementation [Електронний ресурс] / М. Kodotchigova. – Режим доступу : <http://iteslj.org/Techniques/Kodotchigova-RolePlay.html>
9. Marina Martin. Methods of Online Teaching. – [Електронний ресурс]. –
10. Режим доступу: http://www.ehow.com/list_5928672_methods-online-teaching.html

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Яковлєва Марина Леонідівна – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри іноземних мов Одеської національної юридичної академії.

Ірина БЕЛІКОВА (Харків, Україна)

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЗАСТОСУВАННЯ НЕІМІТАЦІЙНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНО МОВИ

У статті розглянуто методологічний аспект застосування неімітаційних форм навчання вчителів іноземної мови. Розглянуто активні методи навчання та визначено їх основні завдання. Докладно розглянуто неімітаційні форми активних методів навчання. Доведено важливість застосування неімітаційних форм навчання в процесі формування ключових компетенцій випускників ВНЗ.

Ключові слова: методологічний аспект, активні методи навчання, неімітаційні форми навчання, лекція, семінар, учителі іноземної мови.

The article deals with the methodological aspects of applying unimitative learning of the teachers of foreign languages. Active learning methods have been considered, and their main tasks have been identified. Unimitative forms of active learning methods are discussed in detail. The importance of unimitative learning in the formation of the core competences of graduates has been proved.

Keywords: methodological aspects, active learning methods, unimitative forms of learning, lecture, seminar, teachers of foreign languages.

Постановка проблеми. Сьогодні науково-технічний прогрес все частіше сприймається як засіб досягнення такого рівня виробництва, який найбільше відповідає задоволенню потреб людини та розвитку духовного багатства особистості. Тому сучасна ситуація в підготовці вчителів іноземної мови вимагає докорінної зміни стратегії і тактики навчання у вищому навчальному закладі (ВНЗ). Головними характеристиками випускника будь-якого освітнього закладу є компетентність і мобільність. У зв'язку з цим акценти при викладанні навчальних дисциплін переносяться на сам процес пізнання, ефективність якого повністю залежить від пізнавальної активності самого студента. Отже, проблема методологічного аспекту застосування неімітаційних форм навчання вчителів іноземної мови є актуальною.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналізуючи сучасну наукову та методичну літературу з проблем освіти (К. Роджерс, Г. Альтшуллер, Я. Пономарьов, В. Шадриков, В. Чудновський, М. Ярошевський, І. Бех), не можна не помітити, що проблема виховання творчого спеціаліста стає більш актуальною.

Останнім часом проблемою отримання професійної компетентності та методологічними аспектами застосування неімітаційних форм навчання зацікавилася педагогічна спільнота, громадськість, фахівці й управлінці різних рівнів. Серед науковців та практиків, що працюють у сфері розробки цієї тематики, можна назвати Л. Забродську, Н. Крупеніну, Т. Лукіну, А. Орлова, С. Подмазіна, С. Шишова, М. Берещука, Г. Стадника, В. Некоса, К. Левківського, Ю. Сухарнікова, А. Хуторського.

Наукові джерела дослідження проблеми якості освіти та активних методів навчання складають праці українських та зарубіжних дослідників М. Степка, Я. Болюбаша, В. Журавського і М. Згуровського, О. Грищенка, В. Кременя, В. Шинкарука, В. Грубінка, І. Бабіна, О. Лозинського, С. Ніколаєнка, Ю. Рудавського, П. Костробія, А. Загороднього, О. Спіріна, Б. Клименка, Л. Товажнянського, З. Тимошенка, О. Козаченка, А. Грехова, Ю. Гапона, Ю. Палехи, А. Алексюка, І. Мороза.

Метою написання статті є з'ясування методологічного аспекту застосування неімітаційних форм навчання вчителів іноземної мови; виявлення активних методів навчання та визначення їх основних задач; опис неімітаційних форм активних методів навчання.

Виклад основного матеріалу. Із метою досягнення конкурентоздатності випускників на сучасному ринку праці майже всі ВНЗ застосовують у навчальному процесі інноваційні методи. До таких методів відноситься, зокрема, проблемне навчання, що передбачає формування навичок для вирішення проблемних завдань, які не мають однозначної відповіді; самостійна робота над матеріалом і напрацювання вмій для застосування набутих знань на практиці.

Одним з основних шляхів вирішення проблеми якісної підготовки майбутніх учителів іноземної мови в сучасному ВНЗ є впровадження активних методів навчання. Існує необхідність забезпечення